

BALOGH WANDA

ELŐ-TÉR

TÉRI JELLEGŰ TEXTILEK MAGYARORSZÁGON A HATVANAS ÉVEKTŐL NAPJAINKIG,
NÉHÁNY ROKON KORTÁRS KÜLFÖLDI TÖREKVÉS FÉNYÉBEN

Az értekezés a huszadik század második felének magyarországi téri textilművei megszületésének és életútjának körülményeit, illetve jelenlegi helyzetét mutatja be. Mivel a művészet alakulását mindenkor az ország politikai, gazdasági és társadalmi háttere valamint az azokat mozgató nemzetközi történések határozták meg, az esszé néhány jelentős kortárs magyar és külföldi eseményt is vizsgálat alá von.

A kárpitművészet és a kísérleti textilművészeti irány műfaji sajátosságai jelentősen eltértek, aminek következtében törekvéseik szembe kerültek egymással. Hazánkban informális művészeti diskurzus épült a korszerűtlenség csapdáját elkerülő, de a tradíciókhoz mélységesen ragaszkodó művészi magatartás illetve a figyelmet a textil anyagán, technikáján, formakincsén túllépő, állandó újdonságkeresésre irányító alkotói viselkedésforma ellentétére. A két irány a diszciplínák közötti határkérdések területén érintkezett egymással, hiszen mindkettő formálisan az iparművészet kategóriájába soroltatott, holott inkább hordozzák magukon a képzőművészet sajátosságait, kritériumait.

A tárgyalt korszak talán legjelentősebb hozadéka a Szombathelyi Briennálék és Triennálék sorozata, melyek egy művészeti ág létrejöttének és kialakulásának alapjának is tekinthetők. A biennále keretein belül a miniatűrtextil műfaja is otthonra lelt, mely mint aktuális kortárs textilplasztika is definiálható.

Egyéni utak, sajátos irányvonalak is megmutatkoznak az értekezésben, melyek nagyrészt akár a hatvanas években prosperáló „textil textil nélkül” törekvések, a kortárs művészeti áramlatokra reflektáló, minden esetben tárgyiasult formáinak is nevezhetők. Ez a tendencia figyelhető meg a nemzetközi jelenségeket vizsgálva is, nevezetesen a Textural Space, a Through the Surface japán-brit együttműködési programok, néhány észak-amerikai alkotó, illetve Magdalena Abakanowicz munkáinak bemutatása során.

Tézisek

1. Az 1960-as, 70-es évek Magyarországnak textilművészeti eseményei, jelenségei a nemzetközi folyamatokkal analóg alakultak, annak ellenére, hogy jelentős különbség mutatkozott a nyugat-európai és a hazai politikai, társadalmi berendezkedést illetően illetve, hogy a nemzetközi kulturális áramlatok csak némi késéssel érték el az országot. Az ekkor készült textil terművészeti alkotások is be tudtak kapcsolódni a nemzetközi diskurzusba, magyar művek és művészek a külföldi tárlatokon, biennálékon rendszeresen szerepeltek.
2. A hazánkban a hatvanas, hetvenes években kialakult és megerősödött kísérleti textil műfaja magával hozta a háromkiterjedésű textilművek felfutását is. A nyolcvanas éveket követően azonban a tér a textilművészetben háttérbe szorult, és napjainkban is ritka a térben való megjelenés. Ennek ellenére a szakma ma is számon tart néhány olyan alkotót, kik Magyarországon a textil terművészet képviselőinek tekinthetők.
3. A miniatúrtextilek formavilága, nagyrészt három dimenzióban való megjelenésük, alternatív anyaghasználatuk, a kor adta innovatív technológiai és technikai eredményeket is felhasználó megoldásaik meggyőzően reprezentálják a korunk tértextiljeiben rejlő, esetenként még kiaknázatlan lehetőségeket.
4. Nemzetközi vonatkozásban a külföldi alkotók téri jellegű textilművei hangsúlyosan jelen vannak a kortárs textilművészet bemutatkozásain, megjelenésük igen változatos, nagyrészt a textilművészet újraértelmezésére tett hatvanas és hetvenes évekbeli törekvések eredményeit hordozzák magukon. A textil, mint alapanyag nélküli vagy azt csak eljárásaiban megidéző textiles gondolkodás mondhatni általános, ugyanakkor a matériákkal, eljárásokkal, technikákkal kapcsolatos textilművészeti tradíciók szinte minden esetben manifesztálódnak a művekben.